

Posudek bakalářské práce Petry Čechové *Pasivum v italštině a češtině z hlediska funkčních stylů*, Ústav románských studií FFUK, ak. r. 2015/16

Petra Čechová se ve své bakalářské práci zabývá italským a českým pasivem, které zkoumá především z pohledu jeho funkce ve větě a v textu. Pasivum jako deagentizační konstrukce je konstrukcí příznakovou, která má určité syntaktické, komunikační a stylistické funkce. To, nakolik a jakým způsobem je těchto funkcí (a tedy pasiva) v textu využíváno, úzce souvisí s typologií jazyka (výsledky práce jednoznačně poukazují na rozdíly ve frekvenci pasiva mezi češtinou a italštinou) a také s komunikačním záměrem autora, a tedy s jazykovým, resp. funkčním stylem. Předložená bakalářská práce si klade, jak je deklarováno v Úvodu, tři hlavní cíle: 1) teoreticky popsat pasivum v obou jazycích (z formálního hlediska i z hlediska jeho funkce), 2) s využitím paralelního korpusu *InterCorp* určit frekvenci opisného pasiva v italštině v rámci některých funkčních stylů a 3) analyzovat překlady italského opisného pasiva do češtiny. Hned v úvodu je třeba zdůraznit, že všechny tyto cíle byly beze zbytku splněny a autorka odvedla ve všech směrech velmi kvalitní práci, která přináší řadu zajímavých výsledků.

Práce je členěna na teoretickou část, v níž se autorka pokouší o teoretický popis pasiva v obou jazycích a upozorňuje na odlišné přístupy různých lingvistů k této problematice; věnuje se také funkci pasiva a jeho použití v různých funkčních stylech. Praktická část podrobně informuje o postupu vyhledávání v korpusu, přináší výsledky ohledně poměrného zastoupení pasiva v subkorpusech jednotlivých funkčních stylů (beletrie, právní texty, publicistika) a analyzuje konkrétní příklady z hlediska jejich překlady do češtiny. Následuje Shrnutí výsledků, Závěr, Resumé, Bibliografie a navíc ještě přiložené CD, obsahující náhodně vybrané vzorky ze všech subkorpusek, které byly k analýze použity.

V teoretické části je třeba ocenit suverénní orientaci autorky v problematice, schopnost srozumitelně a výstižně syntetizovat zásadní shody a odlišnosti v pojetí různých – českých i italských – lingvistů, obezřetný přístup k ne vždy jednotné terminologii. Teoretická část obsahuje i řadu vlastních postřehů podnětných především z kontrastivního hlediska, např. porovnání českého neosobního pasiva s italským *si impersonale* (s. 26) nebo zdůraznění významu pasiva pro aktuální větné členění zejména v italštině. V praktické části vyzdvihují samostatnost autorky při práci s korpusem: zvolený – relativně komplikovaný – způsob vyhledávání, byť nemohl přinést stoprocentně spolehlivé výsledky, umožnil alespoň přibližné stanovení frekvence opisného pasiva v jednotlivých funkčních stylech a tato dílčí zjištění nepochybně svědčí o určitých obecně platných tendencích. Popisy jednotlivých výsledků jsou stručné a srozumitelné, analýzy překladů bezchybné a precizní.

Navzdory tomu, že práci nelze vytknout žádný závažnější nedostatek, uvedu zde několik drobných připomínek a podnětů k diskusi:

1) Třebaže je práce i po jazykové stránce velmi kvalitní a formulace jsou většinou výstižné a přesné, v některých případech by bylo vhodné formulovat jasněji: „Čeština, vyjadřuje kategorii času především synteticky, tedy použitím sufixů, **v případě budoucího času využívá nedokonavých sloves**, čas minulý vyjadřuje analyticky...“ (s. 9). „České gramatiky vnímají pasivum [...] jako jeden ze způsobů vyjádření vztahů mezi sémantickými participanty a syntaktickými pozicemi, pomocí kterých jsou tyto participanty vyjádřeny“ (s. 25). „Lexikální stavba je charakteristická především pro přejatá slova“ (s. 39).

2) Narazíme i na několik chyb z nepozornosti: „Dále pak pasivum netvoří modální slovesa chtít, moci, muset, smět, která [...] taktéž nemají příčestí **minulá**.“ (s. 36). „V beletrii bylo pasivem dohromady přeloženo **101** dokladů [...] opisným pasivem 89 dokladů [...], zvrtným však pouze 2 doklady ...“ (s. 55). Pokud dobře počítám, celkový počet dokladů musel být 91.

3) Na s. 52 a 62 se objevují italské konkordance, které jsou do češtiny přeloženy neosobním zvratným pasivem a jsou zařazeny do kategorie Jiné. Do jisté míry autorčině volbě rozumím, přesto si kladu otázku, zda by nebylo vhodnější tyto případy zařadit do kategorie Zvrtné pasivum vzhledem k tomu, že se dnes v češtině – na rozdíl od italštiny - většinou mezi osobním a neosobním zvratným pasivem nerozlišuje, případně pro ně vyčlenit zvláštní kategorii/podkategorii. A k tomu ještě jeden dotaz: objevily se ve vzorku i některé případy s italským *si impersonale*?

4) A teď ještě několik podnětů pro případný další výzkum:

- U beletrie mě překvapil nízký počet případů, kdy bylo italské opisné pasivum do češtiny přeloženo pasivem zvratným. Bylo by zajímavé z tohoto pohledu prozkoumat větší vzorek textů. Samozřejmě by bylo také podnětné – jak sama autorka uvádí – podobně jako opisné pasivum analyzovat i pasivum zvrtné a zjistit, jaká je v jednotlivých funkčních stylech jeho frekvence v poměru k pasivu opisnému – a to v obou jazycích.

- Bylo by zajímavé detailněji analyzovat překlady z hlediska dokonavosti/nedokonavosti českých sloves – i v souvislosti s tím, co bylo řečeno v teoretické části práce (srov. na s. 53 příklad *gli fu risposto* vs. možnost/nemožnost přeložit tuto konstrukci do češtiny také pasivem).

- Při letném pohledu do korpusu na lemmata sloves, která se v jednotlivých funkčních stylech používají v pasivu nejčastěji, se zdá, že i v tomto jsou mezi jednotlivými funkčními styly skutečně velké rozdíly. Slovesa, která se např. v administrativním stylu vyskytují v pasivu s obrovskou frekvencí, v beletrii téměř nenajdeme. Samozřejmě je to dáno odlišnou slovní zásobou, která je pro dané funkční styly charakteristická, přesto však myslím, že by stálo za to analyzovat pasivum i z tohoto hlediska.

Bakalářská práce Petry Čechové beze zbytku splňuje všechny nároky na tento typ práce kladené, a navíc se vyznačuje precizností a určitou vyzrálostí, která není na tomto stupni studia zcela obvyklá. Oceňuji i formulační schopnosti autorky a velmi kultivovaný jazykový projev. Práci k obhajobě bezvýhradně doporučuji a hodnotím ji známkou **výborně**.

V Praze dne 25. srpna 2016

PhDr. Zora Obstová, Ph.D.
vedoucí bakalářské práce